

Брюксел, 14.9.2016 г.
COM(2016) 592 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**Насърчаване на справедлива, ефективна и конкурентоспособна европейска
икономика, основана на авторското право, в цифровия единен пазар**

1. ВЪВЕДЕНИЕ

В приетата през май 2015 г. стратегия на Комисията за цифров единен пазар („стратегията“)¹ цифровото съдържание се определя като един от основните двигатели на растежа на цифровата икономика. В нея се изтъква необходимостта от действие, което да доведе до по-широк онлайн достъп на потребителите до съдържание, включително в аудио-визуалния сектор, сектора на музиката, книгите и други сектори, и до пазарна и регулаторна среда, която да продължи и напред да бъде благотворна за креативността, за нейното устойчиво финансиране и за културното многообразие.

В съобщението на Комисията от декември 2015 г., озаглавено „Към една модерна и по-европейска рамка за авторското право“², като ключов елемент по пътя към осъществяването на целите на стратегията бе възприета линия на целево модернизиране на правилата на ЕС в областта на авторското право. В съобщението са набелязани целенасочени действия и е очертана дългосрочна визия, отразяваща нуждата от ускоряване на изграждането на единния пазар в тази област, осъвременяване на правилата в съответствие с цифровите реалности, гарантиране на запазването на конкурентоспособността на европейските творчески отрасли и поддържане на добър баланс между авторското право и другите цели на обществената политика, като например образование, научни изследвания, иновации, и нуждите на хората с увреждания.

В допълнение към предложения през декември 2015 г. Регламент относно трансграничната преносимост на услугите за онлайн съдържание³, чиято цел е да се даде възможност на пребиваващите в ЕС лица да пътуват, запазвайки достъпа си до цифровото съдържание, което са придобили или за което са се абонирали в своята държава, сега Комисията предлага набор от законодателни мерки, включващ три цели: i) осигуряване на по-широкообхванат онлайн достъп до съдържание в ЕС и достигане до нова и различна по състав аудитория, ii) адаптиране на някои изключения към цифровата и трансграничната среда, и iii) насърчаване изграждането на добре функциониращ и справедлив пазар за авторското право. Освен това Комисията работи и по мерки за осигуряване на ефективна и балансирана система за прилагане. Това е особено важно в борбата срещу нарушенията на авторското право, имащи търговско измерение.

Както бе подчертано в декемврийското съобщение, правилата за авторското право на ЕС не могат да бъдат разглеждани отделно от по-широкия набор от политики, в т.ч. особено програмата „Творческа Европа“⁴, които допринасят за богатата културна продукция на Европа и влияят на средата, на фона на която се развиват културните и творческите отрасли, иновациите и културното многообразие.

ЕС, наред с другото, е родината на някои от най-големите издателски къщи, на динамична музикална индустрия и на филмов сектор, който се радва на световно признание. Всичко това го прави световен индустриален и културен лидер. Някои от неговите културни и творчески отрасли обаче са изправени пред специфични предизвикателства, свързани с конкурентоспособността, предприемаческите умения и финансирането. Европейските филмови продукции, например, се стремят

¹ Съобщение на Комисията „Стратегия за цифров единен пазар за Европа“, 6 май 2015 г. COM(2015) 192 final.

² COM(2015) 626 final.

³ COM(2015) 627 final.

⁴ Бюджетът на програмата за периода 2014—2020 г. възлиза на 1,46 млрд. EUR. Програмата „Творческа Европа“ включва, наред с междусекторното направление, подпрограма „Култура“ и подпрограма „МЕДИА“.

да достигнат до нови аудитории в рамките на ЕС и извън него. Това би трябвало да окаже положително въздействие върху развитието на нови бизнес модели и намирането на нови източници на приходи, стига основните въпроси, свързани с мащаба, достъпността и популяризирането на продукциите да намерят адекватен отговор.

Наред с насърчаването на културното и езиковото многообразие, съдействието за утвърждаването на професионалното начало в секторите на културата и творчеството и предоставянето на по-широк достъп до култура и творческо съдържание, програмата „Творческа Европа“ има за цел да отговори на някои от тези въпроси, свързани с конкурентоспособността, включително що се отнася до достъпа до финансиране, посредством нов механизъм за гарантиране, който вече работи на практика и разполага с бюджет в размер на 121 млн. евро⁵.

Чрез комбинация от законодателни и незаконодателни мерки Комисията предлага амбициозна програма, с която да се подпомогне процъфтяването на европейските индустрии в областта на авторското право в рамките на единния пазар и достигането от европейските автори до нова аудитория, при което европейските произведения ще станат широко достъпни за европейските граждани, включително отвъд националните граници. В настоящото съобщение са описани накратко най-новите достижения и актуалното състояние след декемврийското съобщение.

2. МЕРКИ ЗА ГАРАНТИРАНЕ НА ПО-ШИРОКООБХВАТЕН ДОСТЪП ДО СЪДЪРЖАНИЕ В ЕС

В декемврийското си съобщение Комисията обяви, че ще следва постепенен подход за премахване на пречките пред трансграничния достъп до съдържание и по-широкото разпространение на произведения в целия ЕС, особено с оглед на все по-разпространените интернет връзки и цифрови технологии. Целта е произведенията да станат все по-достъпни за гражданите в цяла Европа, да се предложат на творците нови канали за разпространение, да се насърчи националната култура в държавите членки, както и да се изведе на преден план общото културно наследство на ЕС.

В декемврийското съобщение бяха набелязани целенасочени действия за улесняване на трансграничното разпространение на телевизионни и радиопрограми онлайн, лицензирането на европейските аудио-визуални произведения на платформи за „видео по заявка“ (VOD) и цифровизацията и по-широкото разпространение на произведения извън търговско обращение. Както също беше обявено в декемврийското съобщение, известен брой мерки, предприети в рамките на програмата „Творческа Европа – МЕДИА“⁶, която оказва подкрепа за разработването, популяризирането и разпространението на европейски произведения в продължение на вече 25 години, също са насочени към постигане на целта за по-широк достъп до европейски филми в целия ЕС, в търговските канали и в нетърговски контекст. Тези мерки са описани по-долу, заедно с предложеното ново законодателство в областта на авторското право.

На първо място, с предложения регламент⁷ се цели да се създадат благоприятни условия за нови онлайн начини за трансгранично разпространение на телевизионни

⁵ Комисията също така е в процес на търсене на други източници на финансиране за сектора, в т.ч. дялово финансиране и колективно финансиране.

⁶ Подпрограма на програмата „Творческа Европа“.

⁷ Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за установяване на правилата за упражняване на авторското право и сродните му права, приложими за някои

и радиопрограми, сравними с приложимите при по-традиционното спътниково излъчване и кабелно препредаване. С новите правила, вдъхновени от предвидените в Директивата относно спътниковото излъчване и кабелното препредаване⁸, ще стане възможно по-лесно и по-бързо да се ползват правата, които са необходими за някои онлайн услуги, предоставяни от радио- и телевизионните разпространители (програми, излъчвани онлайн от радио- и телевизионните разпространители едновременно с тяхното предаване, и техните услуги за запис на излъчени предавания), както и за услугите за препредаване чрез такива средства, като IPTV (телевизия или радио по мрежи, базирани на интернет протокол, в затворен кръг). Целта на тези правила е да се улесни развитието на пазара и по-широкото разпространение на европейски радио- и телевизионни продукции, които са важен източник на информация и развлечение за европейците. Очаква се това, на свой ред, да доведе до по-голям избор за потребителите и по-голямо културно многообразие.

Успоредно с това, с предложението за Директива относно авторското право в цифровия единен пазар⁹ се въвежда нов механизъм за договаряне, който ще улесни сключването на лицензионни споразумения с цел осигуряване на достъп до аудио-визуални произведения чрез платформи за видео по заявка. Той е част от по-широкообхватни политически усилия за отстраняване на многобройните фактори, които са в основата на недостатъчната достъпност на европейските аудио-визуални произведения, особено филми, в целия ЕС¹⁰. Обикновено дело на малки продуцентски компании, европейските филми са значително по-слабо разпространявани онлайн на територията на целия ЕС в сравнение с американските филми¹¹. В рамките на териториите, по отношение на които не са подписани споразумения с регионални дистрибутори, европейските граждани нямат никаква възможност за правомерен достъп до тези филми. На проблемите, свързани с лицензирането, и съпътстващите го правни и договорни трудности във връзка с използването на европейските аудио-визуални произведения при услуги за видео по заявка, също ще бъде потърсено решение в рамките на структуриран диалог със заинтересованите страни. Този подход ще бъде насърчаван от Комисията, като за целта се предвижда редовно да се събират участниците в сектора по веригата за създаване на стойност (продуценти, автори, търговски представители, дистрибутори, радио- и телевизионни разпространители, субекти, ангажирани със събиране на съдържание, оператори на платформи за видео по заявка). Диалогът ще има за цел да се оптимизират лицензионните практики и да се улесни сключването от тази индустрия на споразумения, водещи до по-продължително

онлайн предавания на организациите за радио- или телевизионно разпространение и препредавания на телевизионни и радиопрограми, COM(2016) 594.

⁸ Директива 93/83/ЕИО.

⁹ Предложение за Директива на Европейския парламент и на Съвета относно авторското право в цифровия единен пазар, COM(2016) 593.

¹⁰ В среднестатистически план европейските филми достигат едва до 2,8 държави — членки на ЕС, в сравнение с аудитория от 6,8 държави — членки на ЕС, до която достигат американските филми. В киносалоните посочената по-горе разлика между европейските филми (2,6) и американските филми (9,7) е дори още по-голяма (Европейска аудио-визуална обсерватория, „Как се разпространяват филмите в рамките на услугите за видео по заявка и в киносалоните в Европейския съюз?“, май 2016 г.).

¹¹ 47 % от филмите, продуцирани в ЕС и разпространявани в киносалоните в ЕС в периода 2005—2014 г., са достъпни чрез най-малко една услуга за видео по заявка (5046 от общо 10 828 филма), докато 87 % от американските филми, разпространявани в същия период в киносалоните в ЕС, са достъпни чрез най-малко една услуга за видео по заявка (2404 от общо 2748 филма) (Европейска аудио-визуална обсерватория, „Как се разпространяват филмите в рамките на услугите за видео по заявка и в киносалоните в Европейския съюз?“, май 2016 г.).

използване и по-широка достъпност на европейските творби. Комисията ще докладва за резултатите от този диалог до края на 2018 г.

Комисията насърчава също така разработването на практически инструменти, които ще улеснят и ще направят по-ефикасно предоставянето на лицензи за използване на аудио-визуални произведения на множество територии в рамките на ЕС. Това включва разработването на центрове за лицензиране, т.е. онлайн инструменти, които позволяват цифровото разпространение на европейските произведения също в страни, в които те не се излъчват в киносалоните или в които не съществува национален дистрибутор, и създаването на каталози с аудио-визуални произведения на различни продуценти, готови да бъдат предоставени на доставчиците на услуги за видео по заявка. Допълнителни предизвикателства произтичат от обстоятелството, че в аудио-визуалния сектор не се използва универсална система за идентификация. Вместо това на пазара съжителстват два стандартни идентификатора¹², поради което секторът все още не се решава да ги използва, тъй като те не са оперативно съвместими. Това означава, че дейностите по лицензиране са обременителни и не е лесно да бъдат автоматизирани. Организацията, които отговарят за двата отделни идентификатора, в момента работят съвместно с Комисията за постигане на пълна оперативна съвместимост на техните бази данни и идентификатори¹³. И на последно място, Комисията ще проучи също така възможните пътища за стимулиране на притежателите на права да предоставят произведения, като ползват подкрепа за разпространение чрез програмата „Творческа Европа – МЕДИА“ на териториите, по отношение на които няма подписано споразумение за дистрибуция.

В процес на въвеждане са и мерки за преодоляване на липсата на видимост и езиковите бариери, които пречат достъпа на потребителите до европейските произведения. Субтитрите и дублажът са от решаващо значение за трансграничното разпространение на аудио-визуални произведения¹⁴ и се финансират по програма „Творческа Европа – МЕДИА“ и с други публични средства. Посредством текущите проекти по програма „Творческа Европа — МЕДИА“ и планираното онлайн хранилище като инструмент за улесняване на достъпа на операторите в ЕС до съществуващите субтитри и дублаж и на тяхното повторно използване, работата по който се предвижда да започне до края на 2016 г., Комисията се стреми да увеличи ефикасността на публичното финансиране и използването на субтитри и дублаж. Онлайн търсачките същевременно са ефикасни портали, които позволяват на потребителите да намерят онлайн законно предлагани филми. Службата на Европейския съюз за интелектуална собственост в момента разработва търсачка, която ще може да работи на общоевропейско равнище, и набор от инструменти за създаването на национални търсачки, които ще започнат да функционират пълноценно от 2017 г. и до които държавите членки ще имат безплатен достъп. Комисията също така ще насърчава използването на данни и автоматизирани инструменти за препоръчване на съдържание, което да задоволява по-широки интереси и вкусове, с оглед формиране и разширяване на аудиторията на европейските произведения. В по-широк план, създаването на условия за по-лесна откриваемост на европейските филми е важно

¹² ISAN (международен стандартен номер на аудио-визуално произведение) и EIDR (регистър за идентифициране на развлекателни произведения).

¹³ До края на 2016 г. Комисията ще предложи също така използването на общ стандартен идентификатор като изискване за подкрепа по програма „МЕДИА“.

¹⁴ По отношение на някои аудио-визуални произведения глобалните платформи изискват минимален брой езикови версии.

предизвикателство, във връзка с което в момента текат обсъждания между Комисията, Асоциацията на директорите на европейските филмови агенции (EFADs) и филмовата индустрия. Предвид потенциала на филмовите копродукции за разпространение в цяла Европа и отвъд нея¹⁵, през 2017 г. Комисията ще проучи заедно с EFADs възможностите за разработване на съвместни стратегии за насърчаване на европейските копродукции. Всички тези мерки допълват наскоро приетото предложение за изменение на Директивата за аудио-визуалните медийни услуги¹⁶, с което се въвежда по-строго изискване за насърчаване на европейските аудиовизуални произведения в рамките на услугите за видео по заявка, като се гарантира тяхното присъствие и видимост.

Освен това в момента Комисията е ангажирана с проучването на алтернативни модели на финансиране, продуциране и разпространение, които визират от самото начало единния пазар и световните пазари. Във връзка с това Комисията ще постави особен акцент върху сектора на европейската анимация. Повествованието е от особено важно значение в този сектор и произведенията преминават по-лесно границите. Продуцентите на анимационни продукти често работят едновременно по различни телевизионни и филмови проекти и е възможно също така да си сътрудничат с други студия по отделни проекти. Успоредно с текущата подкрепа по програмата „Творческа Европа — МЕДИА“, до края на годината Комисията ще встъпи в диалог с водещите европейски анимационни студия, за да обсъдят по какъв начин секторът може да се разрасне. Тя следва също така да установи кои са специфичните нужди на сектора в различни аспекти, като се започне от намаляването на изтичането на мозъци и се стигне до подпомагането на международното разпространение на анимационни филми и телевизионна анимация. Целта на този диалог ще бъде постигането на съгласие по съвместен план за действие в сектора до средата на 2017 г.

На последно място, с предложението за Директива относно авторското право в цифровия единен пазар¹⁷ се въвеждат решения за по-лесно издаване на лицензи от страна на институциите в областта на културното наследство, което ще позволи цифровизацията и разпространението на произведения, които са изчерпани в търговската мрежа, но са с голяма културна стойност. Достъпът до произведения в нетърговски заведения, като например образователни организации, обществени библиотеки, несвързани с киноразпространението места, също е много важен за насърчаването на културното многообразие, образованието и участието в обществото. Тези канали, заедно с повишената медийна грамотност, могат да играят ключова роля за насърчаването и създаването на устойчива аудитория за европейските произведения. Освен това Комисията понастоящем проучва заедно с EFADs и аудио-визуалната индустрия възможностите за създаване и финансиране през 2017 г. на каталог на европейски филми с образователна цел. Този пилотен

¹⁵ Според неотдавнашен доклад на Европейската аудио-визуална обсерватория („Как се разпространяват филмите в рамките на услугите за видео по заявка и в киносалоните в Европейския съюз?“, май 2016 г.), разпространението на копродукциите е по-добро от средното за европейските филми. Европейските филми се разпространяват средно в 2,8 държави, докато европейските копродукции — в 3,6 държави.

¹⁶ Предложение за Директива на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Директива 2010/13/ЕС за координирането на някои разпоредби, установени в закони, подзаконови и административни актове на държавите членки, отнасящи се до предоставянето на аудиовизуални медийни услуги, с оглед на променящите се пазарни условия, COM(2016) 287 final.

¹⁷ Предложение за Директива на Европейския парламент и на Съвета относно авторското право в цифровия единен пазар, COM(2016) 593.

проект ще бъде полезен с това, че ще представи многообразието и качеството на европейските филми на младата аудитория.

3. МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ НА ИЗКЛЮЧЕНИЯТА КЪМ ЦИФРОВАТА И ТРАНСГРАНИЧНАТА СРЕДА

Благодарение на изключенията от авторското право е възможно — за конкретни цели и при определени условия — използването на защитени произведения без разрешението на носителите на права. Те отговарят на целите на обществената политика на равнището на ЕС и играят важна роля в по-широката рамка за авторското право. При все това, понастоящем повечето изключения в правото на ЕС не са задължителни и нямат трансгранични последици. Освен това е необходимо някои от тях да бъдат преразгледани в контекста на днешната технологична действителност, като се повиши при нужда степента на хармонизация, без при това да бъдат засегнати добре функциониращите системи на национално равнище.

С предложените днес законодателни мерки правната рамка на ЕС, уреждаща изключенията, се привежда в крак с цифровата употреба в ключови области, като образованието, научните изследвания и достъпа до знания; тези мерки основно касаят трансграничните аспекти, като по този начин допринасят за още по-голямото задълбочаване на единния пазар. С предложението за Директива относно авторското право в цифровия единен пазар¹⁸ се въвеждат нови задължителни изключения в сферата на образованието, научните изследвания и опазването на културното наследство.

Ново изключение за целите на онагледяването при преподаване ще осигури пълна правна сигурност при използването на защитено съдържание в рамките на осъществявани онлайн и с дигитални помощни средства преподавателски дейности, включително в трансграничен контекст. Това ще бъде от полза за новите форми на предоставяне на образователни услуги, по-специално за дистанционното обучение, и за мобилността на учащите се и преподавателите в целия ЕС.

С предложението се въвежда и ново задължително изключение по отношение на извличането на информация от текст и данни, извършвано за целите на провеждане на научноизследователска дейност. Изключението ще позволи на научноизследователските организации да използват технологиите за извличане на информация от текст и данни при пълна правна сигурност. Задължителният характер на това изключение ще позволи да се предотврати прилагането на различни подходи от различните държави членки например в сферата на научните изследвания, в която все по-често срещано явление са широкомащабното трансгранично сътрудничество и интердисциплинарното сътрудничество. Това ще подпомогне научния напредък и иновациите в ЕС.

Предложената директива също така включва ново задължително изключение по отношение на съхраняването на цифрови данни от институции в областта на културното наследство, което отчита нуждите от съдържание в цифрова форма и използването на цифровите технологии за целите на тяхното съхранение. То отразява използването на цифровизацията като техника за съхранение, а също и увеличаващия се брой на поначало създадените в цифрова форма произведения,

¹⁸ Предложение за Директива на Европейския парламент и на Съвета относно авторското право в цифровия единен пазар, COM(2016) 593.

присъстващи в колекциите на институциите в областта на културното наследство. Увеличеният дял на съхраняваните произведения ще бъде от полза за оцеляването на културното наследство и ще даде възможност на гражданите да се възползват от него за по-дълго време.

Успоредно с това днес бяха приети две законодателни предложения¹⁹ във връзка с прилагането в законодателството на ЕС на Маракешкия договор²⁰, който изисква от страните по него да въведат изключения с цел подпомагане на достъпа на лицата с увреждания, които не позволяват четенето на печатни материали, до книги и други печатни материали във формати, които са достъпни за тях. С предложението за директива ще се въведе задължително изключение и ще се осигури функционирането му, що се отнася до направата и обmena на такива копия в достъпен формат в рамките на единния пазар. С предложението за регламент ще се разреши трансграничният обмен на такива копия между ЕС и трети държави, които са страни по договора.

Комисията ще продължи своя анализ на редица други въпроси, свързани с изключенията, посочени в декемврийското съобщение. Някои от тези въпроси може да се наложи да бъдат преразгледани на по-късен етап, в контекста на резултата от висящи понастоящем дела пред Съда на ЕС. Има се предвид например изключението, по силата на което библиотеките и други институции получават правото да позволяват екранните справки с произведения в техните помещения за целите на изследване и частно проучване²¹.

След извършения анализ на резултатите от обществената консултация относно „панорамното“ изключение²², което позволява на хората да правят и да качват снимки на произведения, като сгради или скулптури, разположени на обществени места, Комисията потвърждава целесъобразността на това изключение. Съгласно законодателството на ЕС държавите членки се ползват с голяма свобода на действие при въвеждането на такива изключения. Почти всички държави членки са въвели такова панорамно изключение в националното си законодателство. В последно време държавите членки, които доскоро не бяха направили това, въведоха такова изключение в своето законодателство или обсъждат проекти на мерки за тази цел. Комисията ще продължи да следи развитието по въпроса и настоятелно препоръчва всички държави членки да въведат такова изключение.

4. МЕРКИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА ДОБРЕ ФУНКЦИОНИРАЩ ПАЗАР ЗА АВТОРСКО ПРАВО

¹⁹ Предложение за Директива на Европейския парламент и на Съвета относно някои позволени начини на ползване на произведения и други обекти, защитени от авторското право и сродните му права, в полза на лицата, които са незрящи, с нарушено зрение или с други увреждания, които не позволяват четенето на печатни материали, и за изменение на Директива 2001/29/ЕО относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество, COM(2016) 596, и предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно трансграничния обмен между Съюза и трети държави на копия в достъпен формат от някои произведения и други обекти, защитени от авторското право и сродните му права, в полза на лицата, които са незрящи, с нарушено зрение или с други увреждания, които не позволяват четенето на печатни материали, COM(2016) 595.

²⁰ Маракешки договор за улесняване на достъпа до публикувани произведения за слепи хора, лица с нарушено зрение или с други увреждания, които не позволяват четенето на печатни материали, подписан от името на ЕС на 30 април 2014 г.

²¹ Дело C-174/15, Vereniging Openbare Bibliotheken/Stichting Leenrecht.

²² Вж. <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/public-consultation-role-publishers-copyright-value-chain-and-panorama-exception>.

В последните години интернет се превърна в основен пазар за достъп и разпространение на съдържание, защитено с авторско право. Онлайн услугите представляват основен източник на приходи за произведенията и другото защитено съдържание, като очакванията са значението на тези услуги да продължи да нараства. Все по-голяма загриженост обаче поражда справедливото поделение на стойността, генерирана от някои нови форми на онлайн разпространение на съдържание, по цялата верига за създаване на стойност. Носителите на права съобщават за срещаните от тях трудности, когато се опитват да разрешат и да получат справедливо възнаграждение за онлайн използването на тяхното съдържание. Това състояние на нещата може също така да постави в неизгодно положение някои доставчици на услуги, осъществяващи еквивалентни форми на дистрибуция. От друга страна възниква един въпрос, който е свързан с изложеното по-горе, но също така засяга офлайн формите на използване, а именно този за справедливото възнаграждение на авторите и изпълнителите и за различията във възможностите, с които те разполагат за отстояване на своите интереси, когато предоставят лицензи или прехвърлят своите права.

Тези трудности от своя страна затрудняват постигането на целта на цифровия единен пазар за осигуряване на справедлива възвращаемост на инвестициите за всички. Тези въпроси са от първостепенно значение за секторите на културата и творчеството, в т.ч. за дейностите, свързани с публикуване, изображения, музика и аудио-визуални продукти. След декемврийското съобщение необходимостта от намиране на адекватен отговор на тези въпроси беше потвърдена в съобщението от май 2016 г. относно онлайн платформите²³.

С предложението за Директива относно авторското право в цифровия единен пазар²⁴ ще се даде правна сигурност на издателите в сферата на периодичния печат и те ще бъдат поставени в по-добра позиция при договаряне в рамките на договорните си отношения с онлайн службите, използващи и даващи достъп до тяхното съдържание. За тази цел тя предвижда ново сродно право, което признава ключовата роля на издателите в сферата на периодичния печат по отношение на инвестициите и цялостния им принос за създаването на качествено журналистическо съдържание, и ще им предостави закрилата, която им е необходима за ефективното използване на техните публикации в цифровата среда. Предложението също така ще даде възможност на държавите членки да разполагат със системи, при които издателите (в т.ч. книгоиздателите и издателите на научна литература) ще могат да участват в компенсаторни механизми като предвидените за възпроизвеждане за лично ползване и репрография.

Предложението също така ще укрепи позицията на носителите на права, що се отнася до договарянето и получаването на възнаграждение за онлайн използване на тяхно съдържание от онлайн служби, съхраняващи и даващи достъп до съдържание, качено от техни потребители. Като се има предвид ролята, която играят тези служби при предаването на защитено съдържание, предложението ще изиска от доставчиците на услуги, които съхраняват и предоставят достъп до голям брой произведения, да предприемат в сътрудничество с носителите на права подходящи и пропорционални мерки, включително основаващи се на технология за разпознаване на съдържанието, за да гарантират спазването на споразуменията с

²³ Съобщение „Онлайн платформите и цифровият единен пазар. Възможности и предизвикателства пред Европа“, COM(2016) 288 final.

²⁴ Предложение за Директива на Европейския парламент и на Съвета относно авторското право в цифровия единен пазар, COM(2016) 593.

носителите на права. В тази област ще бъде важно също да се осигури активното сътрудничество между заинтересованите страни. Потребителите както и преди ще имат възможност да качват онлайн свое съдържание и да разполагат с голям избор на поставено на тяхно разположение съдържание в по-справедлива и сигурна от правна гледна точка среда.

На последно място, авторите и изпълнителите ще имат полза от по-голямата прозрачност, що се отнася до използването на техните произведения и изпълнения, и от подобрените възможности за получаване на подходящо възнаграждение. Това следва да доведе до по-добре функционираща правна рамка за всички участници благодарение на осигурената правна яснота за тези, които придобиват правата, и повишеното доверие на авторите и изпълнителите, включително в онлайн средата. За да могат ефективно да се разгърнат тези мерки, ще бъде необходимо държавите членки да организират специфични за отделните сектори обсъждания, за да определят на практика съответните задължения за прозрачност според вида на съдържанието и съответния сектор. Комисията ще следи отблизо действията, предприемани за тази цел на равнището на държавите членки, за да гарантира ефикасността и съгласуваността на получените резултати. Тя ще продължи да работи съвместно с всички заинтересовани страни от секторите на културата и творчеството, в рамките на общи или специфични за отделните сектори диалози, с цел обсъждане на развитието на ситуацията около този въпрос и необходимостта от по-нататъшни действия.

Като цяло, тези мерки ще допринесат за създаването на пазар на авторското право, който да работи ефикасно за всички страни, да създава правилните стимули за инвестиции и разпространение на творческото съдържание в онлайн средата, и да отстоява значението на свободата и многообразието на пресата в ЕС.

5. МЕРКИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ЕФЕКТИВНА И БАЛАНСИРАНА СИСТЕМА ЗА ПРИЛАГАНЕ

Днес нарушенията на авторското право в търговски мащаб, породени от стремежа за възползване наготово от труда и инвестициите на другите, представляват сериозна заплаха за европейските творци поради това, че по този начин им се пречи да извлекат законна печалба от своите творби и в крайна сметка се лишават от стимул творчеството и иновациите. Без ефективна и балансирана система за упражняване на авторското право и другите права върху интелектуална собственост (ПИС) тези права не са добре защитени и това задушава инвестициите в творчеството и иновациите. Както обяви в декемврийското си съобщение, Комисията в момента извършва оценка на цялостното функциониране на съществуващата правна рамка за прилагане на ПИС, като част от една по-мощна инициатива, целяща да се подобри закрилата на ПИС и наблягаща на нарушенията в търговски мащаб.

Изказаните мнения по време на обществената консултация във връзка с оценката и модернизирането на правната рамка за прилагане на ПИС²⁵, предприета в подкрепа на тази оценка, потвърждават, че нарушаването на ПИС, в т.ч. на авторското право, е сериозен проблем. Повече от три четвърти от изказалите своето мнение носители на права и органи на публичната власт отбелязаха, че нарушенията на ПИС са нараснали през последните 10 години. Въпреки че по-голямата част от респондентите бяха на мнение, че съществуващите правила ефективно са

²⁵

Вж. <http://ec.europa.eu/growth/industry/intellectual-property/enforcement/>.

допринесли за закрилата на интелектуалната собственост и за предотвратяване на нарушенията на интелектуалната собственост, много носители на права и посредници по-специално считат, че мерките и правните средства за защита, предвидени в Директивата относно упражняването на ПИС²⁶, не се прилагат по еднакъв начин във всички държави членки. Това може да доведе до различно равнище на закрила в държавите членки и навежда на извода, че с Директивата относно упражняването на ПИС не са премахнати напълно различията на национално равнище по отношение на мерките за осигуряване на спазването на ПИС. Значителен брой респонденти също така подчертаха необходимостта от адаптиране на някои от тези мерки с цел да се гарантира правната сигурност и да се повиши тяхната ефективност, например що се отнася до прилагането на временни и охранителни мерки и възбрани спрямо доставчиците на услуги, действащи като посредници, или изчисляването на подходящи обезщетения. Тромавата процедура с оглед налагането на временни и охранителни мерки или възбрани за едни и същи нарушения спрямо подобни адресати в повече от една юрисдикция в ЕС е друг аспект, изтъкнат особено настоятелно от носителите на авторски права.

Въз основа на резултатите от оценката Комисията ще предложи необходимите изменения в законодателната рамка с оглед подобряване на правната рамка за прилагане по отношение на всички нарушения на ПИС, включително нарушенията на авторското право, изясняване на обхвата и прилагането на временни и охранителни мерки и възбрани, както и на правилата за изчисляването и присъждането на обезщетения. Комисията също така ще проучи възможностите за улесняване на налагането на временни и охранителни мерки и възбрани за едни и същи нарушения срещу подобни адресати в повече от една юрисдикция в ЕС.

Бързо развиващите се цифрова среда и технологии обаче налагат също така мерките, процедурите и правните средства за защита, предвидени в Директивата относно упражняването на ПИС, да могат да се прилагат и за тях да се взема решение от компетентните национални съдилища без излишно забавяне. Това е от особено значение във връзка със закрилата на произведения и други защитени обекти. Държавите членки трябва да гарантират, че техните съдебни системи разполагат с необходимия капацитет, за да отговорят на необходимостта от бърза и ефикасна закрила на ПИС, особено в интернет. Освен това Комисията ще направи оценка на стимулите за поощряване на специализацията на националните съдии, що се отнася до нарушаването и валидността на ПИС, отчитайки положителния опит, споделен от държавите членки, които вече разполагат с такива специализирани съдии.

В декемврийското съобщение се посочва също така, че „Комисията ще предприеме незабавни действия заедно с всички засегнати страни във връзка с въвеждането и прилагането на механизми от типа „следвай парите“ в рамките на подход на саморегулиране“²⁷. Въз основа на положителния опит от съществуващия и наскоро

²⁶ Директива 2004/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г. относно упражняването на права върху интелектуалната собственост.

²⁷ Схемите за нарушаване на ПИС, имащи търговско измерение, се заключават в плащането за услуги, свързани с производството, разпространението или рекламата на нарушаващи ПИС стоки и услуги, както и генерирането на приходи от реклама и продажба на такива стоки и услуги. Подходът „следвай парите“ предполага участието на различни видове доставчици на услуги, действащи като посредници при закрилата на ПИС, посредством разработването на мерки на политиката, които позволяват да се идентифицират дейностите, нарушаващи тези права, и се стремят да преустановят потока от приходи от такива дейности.

осъвременен Меморандум за разбирателство относно онлайн продажбата на фалшифицирани стоки²⁸ Комисията одобри сключването на доброволни споразумения за сътрудничество с участието на други видове доставчици на услуги в ролята на посредници в областта на закрилата на ПИС²⁹, в т.ч. доставчиците на рекламни, разплащателни и спедиторски услуги. Онлайн рекламата е важен източник на приходи за интернет сайтовете, нарушаващи авторското право. Целта на инициативата, свързана с рекламата, е да бъде възпряно поместването на рекламни съобщения на търговски уебсайтове, нарушаващи ПИС, като по този начин се предотврати финансирането на нарушаването на ПИС чрез приходи от реклама. Доколкото нарушаващите авторското право уебсайтове прилагат специална схема за премиум членовете или т.нар. абонаментна схема, заключаваща се в предоставянето на по-бърз достъп до съдържанието срещу заплащане, доставчиците на разплащателни услуги могат да играят ключова роля при прилагането на принципа „следвай парите“, осуетявайки финансовите трансакции и в крайна сметка премахвайки техните услуги, като по този начин правят нерентабилни тези дейности. Комисията е твърдо решена да постигне конкретни резултати в тези процеси, които са от решаващо значение в борбата с пиратството, и очаква възможно най-широк кръг от заинтересовани страни да се включат в тях въз основа на съществуващи подобни споразумения на национално равнище. В зависимост от осъществения напредък в рамките на тези инициативи Комисията ще проучи и други възможности за укрепване на участието на доставчиците на услуги, действащи като посредници при закрилата на ПИС, като например отговорността на посредниците в случаите, когато посредникът е наясно с това, че услугите му се използват от трета страна за нарушаване на ПИС, но се въздържа от намеса.

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Културните и творческите отрасли са важни за Европа в много аспекти. Те са важен икономически сектор, но също така са основен източник на обучение и развлечения и са от съществено значение за запазването и подхранването на културното многообразие в Европа. Способността на европейските отрасли, подвластни на авторските права, да създават иновации в цифровата среда е предпоставка за техния успех и за способността им да са конкурентоспособни в световен мащаб.

Ето защо наличието на добре разработена рамка за авторските права и мерки за подкрепа е от съществено значение за авторите, изпълнителите и секторите на културата и творчеството, за да могат те да достигнат до по-широка аудитория и в крайна сметка да осигурят повече възможности за избор за гражданите. Комисията в момента изпълнява амбициозна програма, която, успоредно с модернизирането на рамката на ЕС за авторското право в полза на всички заинтересовани страни, подкрепя достъпността и видимостта на европейското културно и творческо съдържание, включително в трансграничен контекст. Законодателните инициативи и мерките за финансова подкрепа взаимно се допълват и подсилват. Комисията текущо ще следи въздействието на тези мерки и предприетите последващи

²⁸ <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/18023/>

²⁹ Декларация на Комисията относно улесняването и мониторинга на меморандумите за разбирателство, целящи да възпрат имащите търговско измерение дейности, нарушаващи правата върху интелектуална собственост в рамките на вътрешния пазар: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/18023/>

действия от страна на индустрията за залагането на изложените по-горе цели в нейните бизнес модели.